

Особености на завършека на българските новинарски текстове в интернет

 Силвия Коева

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

имейл: s.koeva@ts.uni-vt.bg

DOI: <https://doi.org/10.58894/BZDZ5085>

Абстракт. Особеностите на текстовете на новините в интернет вече дълго време са актуален изследователски предмет. Те се променят в отговор на динамичните процеси в обществото и в езика. Предложеното изследване представя съвременния облик на завършека на българските новинарски текстове в интернет – най-вече неговите синтактични, текстолингвистични и архитектурни характеристики. Изтъква някои отклонения от препоръките за оформяне на край на медийна новина и в допълнение към това представя интересни тенденции.

Ключови думи: новина, завършек на новинарски текст, стронгенд, структура на новинарски текст, композиция, архитектура

Заглавието и началото (лийдът) на новинарските информационни текстове (новини, информации) притежават най-силна въздействаща функция. По тази причина езиковите им особености непрекъснато са обект на специално внимание. Въпреки правилата за написване на лийда и въпреки установилите се тенденции при оформянето на заглавията медийният език и съображенията с аудиторията се променят. В лексикален, синтактичен и стилистичен план новите подходи при поднасянето на информацията се отразяват най-отчетливо върху заглавните комплекси. Коментират се дължината им, словоредът, подборът на лексиката, различни тактики за въздействие и др. Началото на текста също е особено важно и в никой наръчник за писане на новини не се пропускат подробните насоки за изграждането му, като например тази, че то трябва да съдържа отговорите на най-важните от петте К-въпроса (*Кой?, Какво?, Кога?, Къде?, Как?*) или вече по-рядко – на всичките.

Сякаш на заден план остават другите структурни елементи – бекграундът (background, допълнителните факти и обстоятелства) и стронгендът (strong end, силният завършек). В зависимост от обема или съдържанието на новината те може и да отсъстват. Когато са налични, невинаги биват прочетени от медийната аудитория, а и в тях

се съдържат факти, подредени най-често според модела на обърнатата пирамида, който предполага най-маловажният да е разположен в края. В книгата „Журналистически жанрове в радиото“ авторът Л. Тончев представя новината/информацията в радиото с белезите на печатните информационни текстове, като изтъква и някои разлики в лийда и бекграунда, но не коментира наличие на специално обособен завършек (Тончев 2023: 46 – 57). Щ. Рус-Мол и И. Инджов също не споменават за наличие на специален завършек в структурата на новините (Рус-Мол, Инджов 2012: 66 – 67). В книгата си „Журналистическо редактиране“, в главата „Редактиране на новинарски текстове“, Е. Ефремов предлага съвети най-вече за лийда и за заглавието (Ефремов 2017: 31 – 72). Подобно е положението в иначе изключително полезното „Ръководство за писане на новини. Наръчник за журналисти от водещата новинарска служба на Америка“ на Р. Капон (Капон 1999). Със сигурност списъкът може да бъде допълнен.

В „Как се пишат новини. Наръчник за журналисти от печата“ за завършването на новината се казва, че представлява свиване на текста до върха на т.нар. обърната пирамида, т.е. до представяне на най-маловажния факт от информационната структура, но все пак се добавя и възможността да се оформи по-обмислен финал – обобщение или ироничен коментар (Фокс 2003:79 – 80). Е. Борисова споменава накратко, че структурата на стандартния новинарски текст включва стронгенд – „силен финал, повтарящ главната новина и даващ перспектива с отговорите *това означава, че... – и какво от това...*“ (Борисова 2011: 110). Редица чуждестранни автори вземат предвид структурните елементи на вестникарския новинарски текст, които разграничава Т. ван Дейк в „Структури на новините в печата“ (Structures of News in the Press). На неговите изводи се основава например изследването на Н. Талавира в „Модели на подредба на англоезични новинарски текстове“ („Моделі аранжування англomовних новинних текстів“) (Талавира 2024: 198). Ван Дейк пише, че в края на новинарската статия често се открива коментарна част, съдържаща заключения, очаквания, предположения и под., но наличието ѝ не е задължително (Ван Дейк 1985: 87). Може би не е подходящо всеки функционално и тематично обособен завършек да се нарече стронгенд, защото важността на съдържащата се в края информация варира, но за да не се усложнява по-нататъшното изложение, двата термина ще се използват като синонимни.

За създаването, редактирането за анализирането на българските новинарските текстове е необходимо прецизно описание на всички техни композиционни елементи, в това число – и на особеностите на последния. Въпреки че невинаги е наличен и че притежава по-слаба

въздействаща функция, той има своята роля за пълното и адекватно предаване на информацията, както и за оказване на оптимално цялостно въздействие върху реципиентите на текстовете, в чиято структура е добавен. Ако последният композиционен елемент се напише достатъчно добре (зависи все пак дали темата позволява), няма да се оцени като маловажен. От друга страна, пренебрегването на някои съображения за повърхнинното изграждане на завършека може да доведе до затруднения при разбирането на съдържанието или до загуба на връзката с темата и съответно до досада от прочетеното.

Скоростта при написването на новините винаги е фактор и това се отразява по различни начини върху работата по бекграунда – обликът му може да се променя лесно, като се съкращава (предимно от края към началото) без значение дали връзките между отделните абзаците отслабват. Същото важи и за добавянето и разместването при подредбата на фактите. Този елемент от текста позволява повече „гъвкавост“, докато стронгендът има отделна своя функция – след като направи връзка с началото на новината (чрез ключова дума), да я обвърже с по-широкия социален, политически, икономически или културен контекст, като очертае перспектива или просто като обобщи някои факти (при по-слабо въздействащите текстове). От него зависи с какво цялостно впечатление от прочетеното ще остане реципиентът. По предварително извършени наблюдения над най-четените информационни сайтове у нас – Nova.bg, Btv.bg, Actualno.com, Vesti.bg и др., се установи, че разширените информации – новинарски текстове с повече от 3 не много обемни абзаца – в доста от случаите съдържат завършек с горепосочените функции. Като пример за добре написан финал на новина може да послужи краят на следния средно дълъг текст:

Откриха близо 300 000 къса контрабандни цигари, скрити в бидони в Лесово (Nova.bg, 18.09.2024 г.)

[...]

Контрабандните цигари на стойност близо 100 000 лева са иззети. По случая е образувано досъдебно производство по описа на Териториални дирекция Митница Бургас, което се провежда от разследващ митнически инспектор, под надзора на Окръжна прокуратура – Ямбол.

С него се намеква, че предстои развързка, създава се очакване да се узнае бъдещата присъда. В началото е използвана ключова (определена) номинация, правеща връзка с началото на текста – с главната новина. Избраният механизъм е лексикално повторение,

което е най-доброто решение за създаване на дистантни повърхнинни връзки. Дава се отговор на въпроса *Какво следва от това?*.

С някои завършеци се правят заключения и обобщения, като новината се поставя на фона на цялостната картина, без да има отклоняване от темата. Не очертават перспектива и не отправят директно към главната новина, но се открояват от фактите в бекграунда и са въздействащи. Наподобяват стандартно заключение.

Президентът свика КСНС заради разпространението на дрога сред деца

Заседанието ще се проведе на 18 февруари (Nova.bg, 04.2025 г.)

[...]

Оказва се, че подрастващите имат лесен достъп и до различни видове бонбони, кексове, и бисквити, които съдържат дрога. Токсиколози предупреждават, че се изправят пред все повече рискове в опит да помогнат на деца, употребили забранени вещества. Уж леките опиати всъщност са все по-трудни за откриване и адекватно лечение, а последиците могат да бъдат смъртоносни.

Добре написани новинарски текстове с подходящ завършек (но и като цяло) се откриват най-вече на по-сериозните български сайтове, които са посещавани от голяма част от българското население. Изграждането на текст обаче е сложен процес и е нормално при липса на достатъчно време за редактиране или заради по-слабо развити умения при тази дейност да се публикуват и текстове с различни недостатъци. От друга страна, нарушаването на конкретни установени правила за писане на новинарски текст може да се наблюдава често и на повече сайтове, затова е редно да се помисли дали някои промени в модела не са осъзнати. По-интересно и полезно е да се опишат именно по-специфичните механизми и средства за изграждането на информационните съобщения, както и проблемите при рецепцията, които понякога се получават в следствие на тяхното прилагане.

Целта на настоящото изследване е да представи съвременния облик на завършека на българските новинарски текстове в интернет, като изтъкне някои отклонения от препоръките за оформяне на край на медийна новина, както и да опише някои по-специфични тенденции. Забелязаните особености са илюстрирани с примери от 27 текста от най-посещаваните информационни сайтове у нас. Подбрани са заглавия, спадащи предимно към т.нар. твърди новини – отразяващи

най-сериозните теми от сферата на политиката, престъпността и икономиката¹.

След извършените наблюдения бяха забелязани четири явления, които може да се определят като актуални тенденции при написването на края на новинарските текстове в интернет.

1. Завършек, правещ връзка с минали събития

Понякога края на новинарския текст представлява припомняне на предисторията на вече разказаните събития. След като е честа и обмислена практика, не трябва да се прибързва и да се определя като слаб финал, но в някои текстове може да се помисли върху възможности за редактиране.

1.1. Започващ със стандартна фраза „Припомняме, че...”

Задържаха мъжа, превозвал мигранти, който беше заловен след тежка катастрофа в София (Novinite.bg, 18.09.2024 г.)

[...]

Припомняме, че в понеделник молдовецът беше заловен, след като не се подчини на полицейски сигнал за проверка. Последва гонка, при която лекият автомобил се удари в друга кола.

Препоръчително е в конкретния текст това припомняне да се извърши по-рано, защото, докато читателят възприема новината, се разколебава за подредбата на фактите във времето – от заглавието се разбира, че е задържан мъж, който вече е заловен (?). В началото на текста не става много по-ясно.

1.2. Без фраза за въвеждане в предисторията

Стартира процедурата по избор на нов главен прокурор

(Vesti.bg, 19.09.2024 г.)

[...]

¹ Описание на видовете новини по различни критерии прави М. Попова в книгата си „Журналистическата теория“ (Попова 2012: 197 – 204).

В момента Борислав Сарафов изпълнява временно длъжността. Той беше избран на поста след освобождаването на Иван Гешев през юни 2023 г.

Липсата на специална фраза е причина при първия прочит на следващата новина да се усети нарушаване на логиката в края ѝ.

Двата протеста пред Народния театър от снощи преминаха спокойно (Novini.bg, 9.11.2024 г.)

[...]

Вчера имаше напрежението пред Народния театър заради премиерата на постановката, като започна и разследване. Софийската районна прокуратура се самосезира и образува досъдебно производство.

Първото изречение на последния абзац звучи сякаш е началото на новината, сякаш в края се съобщава актуалната информация и се наблюдава семантично повторение. Отначало заради семантичната близостта на наречията *снощи* и *вчера* читателят може да помисли, че протестите и споменатото напрежение са едно и също нещо. Но най-вероятно става дума за пропуск при редактирането, още повече че е запазен неправилен употребен определителен член, а и подчиненото изречение е въведено с неотговарящ на логиката съюз. Протестите са за събитие, случило се ден по-рано. От друга страна, може да се помисли и че финалът действително реферира отново към протестите, но е замислен да постави акцент върху причината. Ако е така, ще е по-сполучлива формулировката *Напрежението пред Народния театър вчера бе заради премиерата на постановката*. Именно заради появата на подобни колебания при възприемането на смисъла се препоръчва да се прави връзка с началото на новината с подходяща ключова дума. Другото препоръчително условие тук е спазено – отговаря се на въпроса *Какво следва от това?*.

2. Рационализиран стронгенд

В немалко разширени информации се откроява един модел на завършване на текста, който може да се нарече **рационализиран стронгенд** по аналогия с разрационализиран лийд (рационализирано чело), състоящ се от едно-единствено изречение, „което обрисова само най-важните моменти от историята“ (Фокс 2023: 34 – 34).

Последните абзаци също могат да представляват едно сравнително кратко завършващо изречение (или две по-кратки) в края на новина, посветена най-често на сериозна тематика – съобщаваща за инцидент, нападение и под. В повечето случаи дължината на тези съобщения не е голяма и е възможно да не се открие стандартен бекграунд с много

подробности и цитати. Тогава текстовете се доближават до поджанра кратка информация. Последното им изречение най-често уточнява какво следва, какви мерки ще бъдат предприети.

Стронгенд с две изречения:

Жестокост: Мъж преби майка си с метален стол

(Dariknews.bg, 20.01.2025 г.)

[...]

Мъжете са били задържани. По случаите се водят разследвания под надзора на прокуратурата.

Завършекът е написан сравнително добре, но се установява разминаване в числото на номинацията, извършена чрез лексикалната рекурентия мъж – мъжете. Това нарушава логиката, като се реферира едновременно и към второ подобно нападение. От това излиза, че двете са еднакво важни, следователно и двете е трябвало да намерят място в заглавието и/или в лийда, но за другото престъпление се споменава чак в бекграунда.

Българин е задържан за двойно убийство в САЩ

Според щатската полиция двете престъпления са извършени в петък

(Nova.bg, 20.01.2025 г.)

[...]

Стоев е бил арестуван по-късно същия ден. Той остава в ареста с две обвинения за квалифицирано убийство.

Стронгенд с едно изречение:

Инцидент с дете по време на репетиция в плевенски театър

Обявените за следващата седмица премиерни представления на „Дванайсета нощ“ са отменени (Vesti.bg, 8.06.2024 г.)

[...]

Обявените за следващата седмица премиерни представления на „Дванайсета нощ“ са отменени.

Важността на информацията в края се потвърждава от това, че именно тя е избрана за акцент в подзаглавието.

Рационализиран стронгенд се среща и при информационни текстове, принадлежащи към т.нар. меки новини (soft news):

Четвърто и пето място за България на Световната купа в Банско

(Dariknews.bg, 18.01.2025 г.)

[...]

Утре предстои още един паралелен гигантски слалом в Банско.

3. Рационализиран стронгенд в разчупен абзац?

За повишаване на четивността на текста и за улесняване на редакционния процес се прибягва до т.нар. разчупен абзац в бекграунда. Похватът се състои в графично разкъсване на иначе тематично свързани изречения, които би трябвало, като единна подтема, да се представят в рамките на един абзац. С това се улеснява визуалното възприемане, като в същото време смисловата връзка между тях се подсигурира с подходящи текстуиращи механизми (вж. Фокс 2023: 68 – 75).

Понякога завършване на новината с едно самостоятелно обособено изречение може да се предпочете и при по-обемни текстове, какъвто е следващият:

Значителен ръст на минималните заплати в МВР

(Actualno.com, 14.01.2025 г.)

[...]

С вдигането на минималните заплати на най-ниските длъжности се очаква със същия ръст да се увеличат и останалите или поне така бе обявено предварително. Не е ясно кога точно ще бъдат обявени размерите – таблиците с минималните възнаграждения към наредбата на МВР за заплатите още не са актуализирани. В същото време новият ред за обвързване на минималните заплати със средната за страната е в сила от 1 януари и без промяна на текстовете януарските заплати на служителите би следвало да са по новия ред.

Коефициентите за обвързване със средната заплата на държавните служители на МВР бяха приложени и в системата на отбраната.

Интересното в този случай е, че според съдържанието си архитектурно обособения предходен абзац също може да изиграе ролята на новинарски финал – започва с подходяща ключова дума и подробно очертава перспектива. Това явление насочва към идеята, че в завършека на новинарския текст вече се наблюдават не само характеристики, типични за лийда (наличие на рационализиран стронгенд), но и такива, типични за бекграунда (прилагане на разчупен абзац в стронгенда).

Особено явна е смисловата връзка между последните два абзаца на следващата новина.

Жена загина при тежка катастрофа на „Хемус“ (Nova.bg, 23.01.2025 г.)

[...]

Трафикът се пренасочва по обходен маршрут: от АМ „Хемус“ – по път I-3 през Ябланица до пътен възел „Коритна“ и по път I-4 през Брестница и Български извор в посока Варна.

Движението в посока София се осъществява по магистралата.

Тъй като лийдът е рационализиран, вторият абзац уточнява времето, малко по-конкретно мястото, причината и резултата. А отговор на въпроса „Какво от това?“ се дава не в един, а в два абзаца, като последният е едно просто, слабо разширено изречение.

4. Завършек с хипервръзка

Хипервръзките се срещат обикновено в по-дълги текстове, но се използват и в кратки. Ролята им е да се даде възможност на читателя да премине към друг текст, често без много силна връзка с темата, преди да е завършил прочита на започнатия. Малко или много, това „накъсва“ вниманието, но когато хипервръзката се постави непосредствено след оформения очакван край в някои случаи служи като логическа връзка между два (или повече) текста, при това осъществена със стандартни текстуиращи средства.

Правен хаос? Ресорната комисия спря избора на Сарафов, но позволи на ВСС да избира главен прокурор (Actualno.com, 14.01.2025 г.)

[...]

Припомнете си дебата по темата, както и останалите идеи и гласувания на правната комисия ТУК.

Определителния член и номинализиращата лексема темата осигуряват връзката с предходния текст, а в същото време несамостоятелно рефериращото местоименно наречие тук създава катафорична връзка към нов текст, все пак свързан тематично с този. В приложената новина има още четири хипервръзки, но и четирите се различават от коментираната както структурно и визуално (вкл. и по липсата на финален пунктуационен знак), така и по тематична отнесеност, напр.:

Още: [Мащабен протест ще иска спиране на процедурата по избор на главен прокурор](#)

Още: [Адв. Александър Кашъмов: ВАС отново започна да анонимизира дела, свързани с публични личности \(ВИДЕО\)](#)

Това е причина да се приеме, че има разлика във функциите на двата вида отправки като текстови конституенти и единият може да се осмисли като същински завършек, без да отменя функцията на стронгенда (ако има такъв). Би могло да се приеме и че в някои текстове двата елемента функционират като цяло.

Без хипервръзка, но с напълно същата функция се използват изречения като *Повече по темата гледайте във видеото. (Кючек в клас: Ученици танцуват върху чинове в гимназия в Ихтиман, Nova.bg, 10.12.2025 г.)* или *Целия разговор гледайте във видеото. (Тримата биячи на Слави Ангелов – с ефективни присъди, Vesti.bg, 19.01.2025 г.)*.

В края на някои текстове е разположена хипервръзка, която също отправя към други новинарски текстове, но тя не може да се приеме за завършек или за елемент на стронгенда, заради липсата на повърхнинна свързаност и тематична отнесеност с основния текст. Редно е да се определи като самостоятелен текст. Имат се предвид архитектурно обособени изречения като това в края на текста със заглавие **Парламентът окончателно спря избирането на Сарафов, остават му 6 месеца на поста** (Actualno.com, 15.01.2025 г.) – Последвайте ни в [Google News Showcase](#), за да получавате още актуални новини.

Свързващото средство още създава твърде слаба, имплицитна връзка с предходния текст. Такива отправки са характерни и за други сайтове – новините на Vesti.bg например завършват с *Не пропускайте най-важните новини – последвайте ни в [Google News Showcase](#)*, а тези на Dariknews.bg – с *Всеки момент е важен! Последвайте ни в [Google News](#)*

[Showcase](#) и [Instagram](#), за да сте в крак с темите на деня. В някои случаи дори са налични и двата типа завършващи хипервръзки – със и без връзка с прочетения текст, което подчертава самостоятелното функциониране на втората, която винаги стои последна.

Използва се, но по-рядко и трети тип финална хипервръзка, съчетаващ двата вида изречения. Тя съдържа анафорично свързващо средство и едновременно отправя към други текстове, но вече обединени тематично с него: **Огласиха имената на биячите зад колоните на протеста** (Dnes.bg, 24.08.2021 г.) – *Това се случи Dnes, за важното през деня ни последвайте и в **Google News Showcase**.* Местоимението *това* отправя към съдържанието на целия предходен текст, но в безсъюзно свързаното второ главно изречение (в което има амфиболия заради позицията на местоимението *ни*) се открива само имплицитна връзка, разчитаща най-вече на съполагането (юкстапозицията) (вж. Добрева, Савова 2021: 210; Савова 2019: 23 – 24) и само това пречи на самостоятелното му функциониране.

Представените особености при оформлението на стронгенда само при несполучливо макроструктуриране биха снижили информационната и въздействената стойност на текста. Понякога обаче се открояват начини за завършване на стандартния информационен текст, които в повечето случаи изпъкват като недостатъци.

1. Слабо начало на „силния“ завършек

Може да се помисли върху това дали някои от езиковите препоръки за оформление на лийда не са валидни и за изграждането на силен завършек на новините, например избягването на начало с деепричастие, с подчинено изречение или обособена част, със служебна дума и второстепенна част. Подбирането на подходящ и достатъчно информативен цитат също е важно. В тази група място намират и завършеци на новини, чието първо изречение започва без ключова дума, често с прономинализация с местоимение за трето лице или с елипса. Двата механизма в началото на абзац в новинарските текстове са характерни за разчупения абзац. Заради това подобни завършеци не могат да се открият бързо като своеобразен финал, въпреки че съдържат необходимите функции за предаване на обобщения или очаквания. Трудно да се прецени бързо дали последната добавена архитектурна единица допълва бекграунда, или е замислена като завършек, затова за ориентир служат подборът на въздействащи средства, разпознаването на обобщения и перспективи и под.

При опит за сделка, след гонка и блъснати коли: Полицай пострада при залавянето на дилър на дрога (Nova.bg, 11.12.2024 г.)

[...]

Той обясни, че тепърва ще се изяснява видът на наркотиците и тяхното количество. „И двете лица са задържани и предстои доклад в Прокуратурата. Хубавото в случая е, че колегата ни не е тежко пострадал“, подчерта Манолов. И допълни, че

Ако източникът не беше поставен в началото, в главното изречение, отговорът на *Какво от това?* щеше да изпъкне по-силно. Грешката на редактирането в самия край прави примера подходящ и за точка 4.

Задържаха 14-годишен, подготвял за утре атентат в Брюксел

При претърсване на жилището на заподозрения са открити оръжие и електронни устройства (Vesti.bg, 23.01.2025 г.)

[...]

Той добави, че в годишния доклад на белгийското контраразузнаване се отчита растящ брой на непълнолетните, свързани с терористична дейност.

Проминализацията поддържа линейността, но отново – ако се промени словоредът и *добави той* се премести в края, ще се подсили въздействаща функция на композиционния елемент. Прави се обобщение, поставящо новината като елемент от картината на цялостния проблем.

Понякога целият последен абзац представлява цитат, добавен без никакъв смисъл, тъй като не е информативен, а не е и емоционално натоварен. Вижда се обаче, че е обмислен като специален завършек, защото смислово не може да се определи като факт от бекграунда – няма връзка с изясняването на събитието и с подредените преди това факти.

Разследват убийство на две деца във Вакарел, майка им е арестувана

(Nova.bg, 01.02.2025 г.)

[...]

„Не познавам семейството. Живея в София и идвам тук само събота и неделя. Видях линейката и разбрах, че нещо е станало, но не знам какво. Не попитах“, сподели съседка.

Започва се с отрицание още в първото изречение, като все още не се знае чии са думите. Оказва се, че не са нито на близък, нито на очевидец, нито на полицията, т.е. не са от значение. Второто изречение съдържа съвсем странична лична информация. Следва още едно отрицание в края. Този завършек може да се замени с едно изречение, в което се казва, че съседите не са разбрали какво се е случило.

2. Стронгенд с емоционално натоварен цитат и слаба връзка с новината

Силата на завършващите абзаци в следващите текстове се крие не толкова в информативността, колкото в предаването на емоционални оценки, следователно са по-скоро добър избор според адресанта (засилват въздействащата функция на текста), но ако се възприемат критически от адресата, за него ще са отрицателно явление.

След като началото и бекграундът на новината **Борисов призова за оставката на македонския вицепремиер: С тези хора явно дори приятелски срещи не трябва да се правят** (Vesti.bg, 19.09.2024 г.) са пряко свързани със заявената тема, в края на текста се подхваща нова. Това става с включване на цитат след изречение – тематичен израз.

[...]

„Отвън България изглежда ужасно“, добави той.

Борисов коментира и българската следа при атаките в Ливан.

„Взривяват пейджъри и уоки-токита, създава се страшно напрежение върху България. Надявам се ДАНС и служебният кабинет бързо да обяснят какво се е случило. Медиите в Унгария и по света пишат, че България е пряко замесена през плащанията. Някой веднага трябва да спре това. В унгарските медии София се посочва като седалище на фирмата. Помня атентата в Сарафово, надявам се всички да си го припомнят“, заяви лидерът на ГЕРБ.

Цитатът в края на новинарския текст може да се определи като подходящ финал, когато представя нечие емоционално изказване, породено от съобщаваните събития, но когато е слабо информативно и без изразена пряка връзка с основния факт, наличието му нарушава

логиката на изложението и може да озадачи читателя. Така завършва и текст със заглавие **Каракачанов: Виновен за сблъсъците пред Народния театър е директорът** (Focus-news.net, 9.10.2024 г.):

„Народният театър се нарича „народен“, защото е финансиран от народа и е за народа, той не е за някаква малка елитарна групичка в обществото, която с парите на този народ прави изкуство и култура, както тя го разбират, само за своя употреба“, коментира Каракачанов.

Силата на подобни завършеци се крие в негативния заряд, който създава определени нагласи у аудиторията, но с това се медиите се отдалечават от качествения облик.

Забелязва се тенденция при избора на тази тактика за въздействие да се използват цитати, съдържащи нарочни повторения, които се разглеждат в стилистиката като експресивни лексикални средства (понякога комбинирани със синтактичен паралелизъм). В приложения по-горе пример се разчита на нарочното повторение (с прояви на словна трансформация и кореново повторение) – *народният театър – народен – от народа – за народа – този народ*. На цитат с повторение залага и Dnes.bg в последния абзац на новината **Огласиха имената на биячите зад колоните на протеста** (24.08.2021 г.):

„Те водят война срещу собствения си народ – не говоря за конкретните служители, те са изпълнявали заповеди. Говоря лично за Борисов и Гешев, които са отговорни за този срамен акт пред вратите на Министерски съвет“, категоричен бе адв. Хаджигенов, който припомни, че записите бяха извадени от нечие дълбоко чекмедже след 13 месеца упорито дълбаене, „като китайска капка“, случаят да получи истинско разследване и да има справедливост. „Искам справедливост не само за пострадалите ни деца, защото това са нашите деца, а за всички хора на площада, които не позволиха протестът да бъде смазан в зародиш и поведоха битка с властта. Искам я и заради тези, които в бъдеще ще излизат по площадите. 116 дни протести и сега, в парламента, водим същия бой срещу тиква, каскет и техните ботуши. Той далеч не е приключил и ние ще продължим да го водим – стъпка по стъпка“, заяви още Николай Хаджигенов.

В текста има и други повторения, но подчертаните са умишлен избор на цитираната личност, с която той цели да направи речта си по-въздействаща. Едното се основава частично на синтактичния паралелизъм – *Искам справедливост... – Искам я...* . Друго сходство при подбора на цитатите за край на текста е наличието на определени лексеми, характеризиращо се с общи семантични признаци – и тук

присъства *собствения народ*. Заедно с *нашите деца* и клишето *срамен акт* се вижда, че за да се настройва аудиторията по желания начин, се засяга темата за националното достойнство.

Цитирани емоционални изказвания се използват и за завършек, в който връзката с новината е явна, и все пак функцията да се очертае перспектива, се извършва в някаква степен, т.е. могат да се определят като сполучлив стронгенд.

Момиченце избяга от столична детска градина, откри самó майка си

(Dariknews.bg, 24.01.2025 г.)

[...]

Според люлинския зам.-кмет по образование Росица Пандова случката е недопустима. „Ще вземем всички мерки да защитим сигурността на децата, представям си какво е преживяла майката, виждайки как невръстното ѝ дете се разхожда свободно. Не смятам, че възрастен човек не може да настигне и задържи едно дете“, споделя тя.

3. Технически грешки, затрудняващи осмислянето. / Правописни и пунктуационни грешки, създаващи лошо общо впечатление

Незабелязаните грешки при редактирането не са умишлени но са особено неприятни в края на който и да е текст, особено при новините, посветени на сериозна тема. В текст със заглавие ***Кола се врязва в кухнята на възрастна жена*** (Novini.bg, 19.09.2024 г.) липсва елемент от структурата на подчиненото допълнително изречение в последния абзац:

От полицията обясняват, че пътен инцидент на мокър участък, шофьорката е загубила контрол над автомобила. Пробите за алкохол и наркотици са отрицателни.

Може да се предположи, че желаната формулировка е ...*че заради пътен инцидент на мокър участък...* или ...*че е било пътен инцидент на мокър участък...* Първият вариант е по-вероятен, но тогава запетаята ще е грешна, а при избор на втория щеше да е по-естествено пред ...*шофьорката е загубила контрол над автомобила* да се употреби съюзът *и*.

Дори авторът на новината да се позовава на писмен текст, щом е подбрал определен цитат за завършек, трябва да се съобрази с

наличието на правописни, пунктуационни и граматически грешки. Ако са няколко, се снижава степента на доверие към целия текст.

Насилникът на Дебора на свобода срещу 6 хил. лв. гаранция

Момичето изрази разочарованието си от решението

(Dnes.bg, 07.11.2024 г.)

[...]

„Ние не сме съгласни със съображенията изложени на днешното съдебно заседание, поради което ще го протестираме в законоустановения срок. За сега считаме, че обвинителната ни теза не е разколебана“, заяви още Косева.

4. Липса на стронгенд

Примерите в тази точка са различни от коментираните вече случаи на завършващ абзац с по-слаба връзка с новината, защото той е замислен като своеобразен финал и това се вижда от тематичната структура. В текстовете, приведените по-долу, последният абзац може или да доразказва хронологично подредена история, или да е последен по важност от изброяваните факти, или да не е силно обвързан с останалата информация в бекграунда. Формалното завършване на текста чрез включване на факти без пряка връзка с началото в някои конкретни случаи създават усещане за незавършеност. Медийният потребител остава с впечатлението, че прекъсва по средата на историята или че е забравил по каква тема е започнал да се информира. Макар стронгендът да не е задължителен, за такива текстове все пак е препоръчителен.

Скок на цените на петрола след падането на Башар Асад

Броят на петролните и газовите платформи, разположени в Съединените щати, миналата седмица също достигна най-високото си ниво от средата на септември (Fakti.bg, 9.12.2024 г.)

[...]

Потребителската инфлация в Китай достигна петмесечно дъно през ноември, докато фабричната дефлация се запази, което предполага, че усилията за подпомагане на колебливото икономическо търсене имат ограничено въздействие.

Цитираният последен абзац е повърхнинно и следователно смислово свързан с предходния, но не и с останалите. В текста се говори още за

инфлацията в САЩ в рамките на няколко абзаца, но това е очаквано, защото се подсказва от подзаглавието. Последните два абзаца в бекграунда са най-маловажните, което е нормално. Имат слаби повърхнинни връзки с предходните и с тях текстът приключва. Не следва отправяне към поскъпването на петрола след падането на Башар Асад и не се очертават по-общи перспективи, а се дават обобщения, засягащи настоящата икономическа обстановка в Китай.

Следващият текст също завършва с последния абзац от бекграунда, където се представят факти от живота на Г. Боевски, и се губи връзката с новината:

Освободиха предсрочно Гълъбин Боевски от затвора в Португалия Бившият щангист излежаваше присъда за трафик на наркотици (Nova.bg, 17.01.2025 г.)

[...]

В кариерата си той поставя шест световни рекорда. Постижението му от 357.5 кг в двубоя през 1999 г. остава неподобрено до 2013 г., когато Лиао Хуи (Китай) се справя с общо 358 кг. Спортният път на Боевски приключва през 2004 г. след нов скандал – правата му са спрени за 8 години заради фалшифициране на допинг проби.

В края на този последен абзац присъства елементът за разясняване на предисторията, но заради биографичните факти със сигурност не се усеща като коментираните вече завършеци. Ако обаче последното изречение се отдели в нов абзац и започне с *Припомняме, че...*, ефектът от финала ще е по-добър.

Изводи

Наблюдения над новинарските текстове позволиха да се открият няколко интересни особености в механизмите за завършване на съвременните онлайн новини.

1. Не са рядкост новинарските текстове на най-четените информационни сайтове у нас, които се характеризират с по-специфичен завършващ абзац (понякога едно изречение). Характеристиките му може да се доближават до тези на стронгенда – да „върнат“ разгръщането на темата към главния факт от началния абзац и да очертаят перспектива, или да разчитат на информиране за най-важните последици (главно при сериозни новини за инциденти и нападения) и на емоционалния но не особено информативен финал. В някои случаи се откроява завършек, видимо несвързан с подредбата

на фактите в бекграунда или съдържащ несполучливо избрано или предадено съдържание.

2. Финалът на новинарския текст може да представлява припомняне на предходни събития, които са малко или много свързани с темата. За тази цел по избор на автора на текста, понякога се използва специален израз – „Припомняме че...“.

3. Сравнително силно въздействие оказва завършването с едно изречение (или с две по-кратки), съдържащо най-важните последици от сериозна новина или представящо това, което следва (вече и при по-развлекателни теми). То може да функционира самостоятелно или да се отдели архитектурно от по-обемен стронгенд, за да се подсили въздействието от съдържанието му, т.е. да се приложи похватът разчупен абзац, с който се повишава четивността на текста.

4. С висока честота на употреба се характеризират хипервръзките в края на текстове, както и отделни изречения, отправящи (повърхнинно, не технологично) към придружаващи новината видеа. Хипервръзките в края имат няколко разновидности, от които по-важна за завършването е тази, притежаваща анафорично свързващо средство, защото чрез него се осмисля като част от текстовата структура (*Припомнете си дебата по темата, както и останалите идеи и гласувания на правната комисия ТУК*).

5. В някои завършеци на новини се забелязва функцията на стронгенда, но по-трудно, сякаш е намалена. Това е така най-често заради повърхнинната връзка в началото им, която е осъществена чрез несамостоен обозначител при извършване на прономинализация. Друга причина за оформянето на слаб завършек и изборът на слабоинформативен цитат, който дори няма потенциал да въздейства върху емоциите.

6. За въздействащ финал на новина често се избира емоционално натоварен цитат, в който рядко се съдържа важна допълнителна информация и който невинаги очертава перспектива. По-скоро прави се правят обобщения от някакви лични впечатления. Съдържа нарочни повторения и лексеми с общ семантичен признак, които да провокират/подхранват желаните емоции, най-често – негативни

7. Най-четените информационни сайтове у нас не бива да допускат езикови грешки от различен тип, макар единичните случаи да са оправдани. Най-лесно се установяват правописните, пунктуационните, граматическите и техническите. Когато са няколко в рамките на завършващия абзац, създават впечатление, че текстът е

публикуван набързо, че не е подходено сериозно и в краищата – че в такъв случай може да има лошо редактирани участъци и непроверени факти, което понижава доверието в коректността и достоверността на съдържанието.

8. Силният финал не е непременно задължителен композиционен елемент в една новина, но в много случаи наличието му е положително явление. Ако авторът и редакторът на текста преценяват, че не е нужен, трябва да помислят добре, тъй като заради загубата на повърхнинна и следователно дълбинна връзка с по-горното изложение на фактите в някои текстове се създава усещане, че тематичната прогресия на текста е нарушена, че започва нова подтема, но не е довършена или в бързината на четенето адресатът да установи, че е забравил по коя тема е започнал да се информира. В такива случаи на слаби връзки на последните абзаци с началото е препоръчително да се добави функционално обособен финал, защото завършеността е един от задължителните признаци на текста.

Без значение дали изброените особености и тенденции в написването на край на новинарски текст се окажат устойчиви, или ще бъдат изместени от нови, е важно, докато са актуални, да се вземат предвид, при разработването, анализирането и разбирането на медийните съобщения.

БИБЛИОГРАФИЯ

Борисова 2011: Борисова, Е. *Жанрове в медиите*. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“, 2011. [**Borisova 2011:** Borisova, E. *Zhanrove v mediate*. Shumen: UI “Episkop Konstantin Preslavski”.]

Добрева, Савова 2010: Добрева, Е., И. Савова. *Текстолингвистика. Уводен курс*. Шумен: Фабер. [**Dobрева, Savova 2010:** Dobрева, E., I. Savova. *Tekstolingvistika. Uvoden kurs*. Shumen: Faber.]

Ефремов 2017: Ефремов, Е. *Журналистическо редактиране*. В. Търново: Фабер. [**Efremov 2017:** Efremov, E. *Zhurnalisticheskо redaktirane*. V. Tarnovo: Faber.]

Капон 1999: Капон, Р. *Ръководство за писане на новини*. София: Център за независима журналистика. [**Kapon 1999:** Kapon, R. *Rakovodstvo za pisane na novini*. Sofia: Tsentar za nezavisima zhurnalistika.]

Попова 2012: Попова, М. *Журналистическата теория*. В. Търново: Фабер. [**Popova 2012:** Popova, M. *Zhurnalisticheskata teoria*. V. Tarnovo: Faber.]

Рус-Мол, Инджов 2012: Рус-Мол, Щ., И. Инджов. *Въведение в журналистиката*. София: Изток-Запад. [**Rus-Mol, Indzhov 2012:** Rus-Mol, Sht., I. Indzhov. *Vavedenie v zhurnalistikata*. Sofia: Iztok-Zapad.]

Савова 2019: Савова, И. Синтаксис и хиперсинтаксис. – В: *Български език, Приложение*. 2019, 15 – 30. [**Savova 2019:** Savova, I. Sintaksis i hipersintaksis. – V: *Balgarski ezik, Prilozhenie*. 2019, 15 – 30.]

Талавира 2024: Талавира, Н. Модели аранжування англомовних новинних текстів. – В: *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2024, 30(3), с. 197 – 205. ISSN 2311-259X [**Talavira 2024:** Talavira, N. Modeli aranzhuvannya anglo-movnih novinnih tekstiv. – V: *Sinopsis: tekst, kontekst, media*. 2024, 30(3), s. 197 – 205. ISSN 2311-259X]

Тончев 2023: Тончев, Л. *Журналистически жанрове в радиото*. София: УИ „Св. Климент Охридски“. [**Tonchev 2023:** Tonchev, L. *Zhurnalisticheski zhanrove v radioto*. Sofia: UI “Sv. Kliment Ohridski”.]

Фокс 2003: Фокс, У. *Как се пишат новини. Настолна книга за журналисти от печата*. София: Слънце. [**Foks 2003:** Foks, U. *Kak se pishat novini. Nastolna kniga za zhurnalisti ot pechata*. Sofia: Slantse.]

Van Dijk 1985: van Dijk, T. Structures of news in the press. – In: *Discourse and Communication: New approaches to the analysis of mass media discourse and communication*. T. Van Dijk (Ed.), De Gruyter, pp. 69 – 93.

Features of the Ending of Bulgarian News Texts on the Internet

Silvia Koeva,
St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

<https://orcid.org/0000-0002-8965-9332>

email: s.koeva@ts.uni-vt.bg

Abstract: The features of news texts on the Internet have long been a research subject. They change in response to dynamic processes in society and language. The proposed study presents the contemporary appearance of the ending of Bulgarian news texts on the Internet – especially its syntactic, textual-linguistic and architectonic characteristics.

It highlights some departures from the recommendations for shaping the ending of a media news item and in addition presents interesting trends.

Keywords: news, news text ending, strong end, news text structure, composition, architectonics